

Володимир ГУМЕНЮК

ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ

Розглянуто теоретико-методичні та прагматичні аспекти оцінки джерел фінансового забезпечення суб'єктів господарювання туристичної галузі, які функціонують в Івано-Франківській області.

The theory-methodical and pragmatic aspects of financial source providing of tourist industry subjects are estimated, which function in the Ivano-Francovsk region.

Фінансове забезпечення суб'єктів господарювання туристичної галузі є необхідною умовою стабільного функціонування та розвитку даної галузі. Саме від фінансового забезпечення залежать питання реалізації програм розвитку туризму на національному та регіональному рівнях [1; 6].

У процесі реалізації програм розвитку туризму необхідно оцінювати існуючі та потенційні джерела фінансового забезпечення суб'єктів господарювання туристичної галузі. Періодична оцінка джерел фінансового забезпечення у регіональному розрізі слугуватиме орієнтиром для користувачів фінансової інформації (інвесторів, кредиторів, органів виконавчої влади в галузі туризму та ін.), сприятиме з'ясуванню фінансово-економічного стану та перспектив розвитку туристичної галузі, реалізації управлінських заходів.

Актуальність дослідження та наявність великої кількості нерозв'язаних методологічних і практичних проблем щодо оцінки джерел фінансового забезпечення суб'єктів господарювання туристичної

галузі зумовили завдання цієї публікації, які об'єднані у два блоки:

- моніторинг динаміки обсягів, складу та структури джерел фінансового забезпечення спеціалізованих суб'єктів господарювання туристичної галузі, які функціонують в Івано-Франківській області;
- аналіз і обґрунтування отриманих результатів з окресленням проблематики та подальшої перспективи вдосконалення фінансового забезпечення суб'єктів господарювання туристичної галузі.

Теоретичною основою аналізу джерел фінансового забезпечення суб'єктів господарювання туристичної галузі (СГТГ) послужили праці таких науковців, як І. Т. Балабанов, І. А. Бланк, І. В. Зятковський, В. В. Ковальов, Р. А. Слав'юк, О. О. Терещенко, І. Д. Фаріон, А. М. Поддєрьогін та ін.

До проблеми аналізу джерел фінансового забезпечення СГТГ застосовано комплексний підхід, який базується на

авторських теоретико-методичних напрацюваннях та емпіричних дослідженнях. Інформаційне забезпечення аналізу джерел фінансового забезпечення СГТГ, які функціонують в Івано-Франківській області, представлено у вигляді складеного агрегованого балансу за окремими сегментами, що відповідають видам економічної діяльності, які трактуються нами як туризм у "Класифікації видів економічної діяльності" (КВЕД) [4]. Алгоритм ідентифікації СГТГ та організації аналізу фінансового забезпечення подано на рис. 1.

Сформований за наведеним вище алгоритмом актив агрегованого балансу суб'єктів господарювання туристичної галузі застосовувався при оцінці ресурсно-майнового потенціалу СГТГ [7, 230], пасив цього балансу подано у табл. 1.

За даними табл. 1, сумарний обсяг фінансового забезпечення становив 49940,1 тис. грн. на початок та 55730,7 тис. грн. на кінець досліджуваного періоду, які

відповідно представлені власним капіталом на 57,84% та 49,76%. Суттєво зменшують обсяги власного капіталу, а також його частку у загальних обсягах джерел фінансового забезпечення, непокриті збитки, які зросли за звітний період з 4365,6 тис. грн. до 7307,9 тис. грн. (на 67,40%). За всіма, без винятку, досліджуваними сегментами туристичної галузі (СГТГ) спостерігаються накопичені збитки, інформація про які насторожує потенційних інвесторів, особливо іноземних, котрі достатньо не обізнані зі "специфічним бізнес-середовищем".

За даними агрегованого балансу, одним із важливих джерел залучення коштів СГТГ є цільове фінансування, яке спрямовується на забезпечення майбутніх витрат та платежів і може бути представлене коштами бюджетів, громадських організацій та фондів, організацій, яким підпорядковуються СГТГ. Обсяги такого фінансування зросли з 4404,4 тис. грн. до

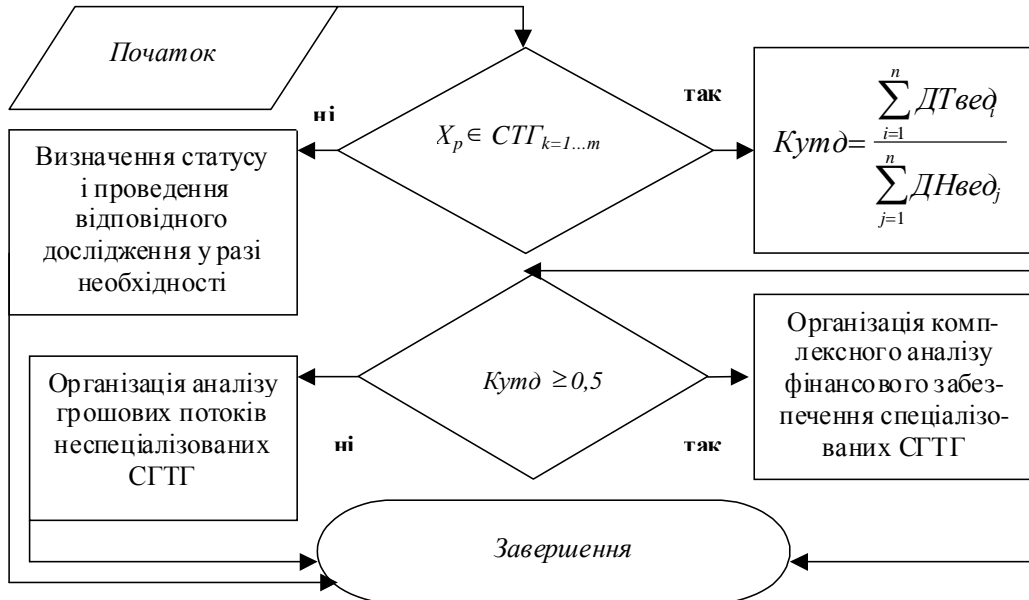

Рис. 1. Алгоритм організації аналізу фінансового забезпечення СГТГ

X_p – суб'єкт господарювання, ідентифікація якого проводиться; $СГТГ_{k=1...m}$ – сегмент туристичної галузі, що формується на рівні підкласу КВЕД; $K_{уд}$ – коефіцієнт участі у туристичній діяльності; $\sum_{i=1}^n DT_{вед}$ – дохід від i -тих видів економічної діяльності у сфері туризму; $\sum_{j=1}^n DN_{вед}$ – дохід від наявних j -тих видів економічної діяльності.

**Пасив агрегованого балансу СГТГ
Івано-Франківщини на 01.01.2004 р. та 01.01.2005 р.* (тис. грн.)**

Показники**	Сегменти туристичної галузі								Разом	
	СГТ1	СГТ2	СГТ3	СГТ4	СГТ5	СГТ6	СГТ7	СГТ8		
А	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
I. Власний капітал, разом	4276,1	-1394,7	23,0	128,8	140,9	10892,7	13624,1	43,1	27734,0	
Статутний капітал	3155,9	1122,5		137,0	66,4	11303,4	13062,1	40,4	28887,7	
Додатковий вкладений капітал	6172,7	1072,7	32,2	133,0	127,2	10394,1	13941,5	53,4	31926,8	
Резервний капітал	6158,5	1339,3		133,0	127,6	9824,6	13804,0	53,4	31440,4	
Неоплачений капітал						1399,3	1737,1	24,4	3160,8	
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	52,4					1556,7	1243,9	24,4	2877,4	
Неоплачений капітал	14,9			13,2		7,0			35,1	
Резервний капітал	8,9			21,3		8,0			38,2	
Неоплачений капітал	-1867,1	-2467,4	-9,2	-17,4	13,7	-871,3	-2054,5	-34,7	-7307,9	
Неоплачений капітал	-1979,1	-216,8		-17,3	-61,2	-68,0	-1985,8	-37,4	-4365,6	
Неоплачений капітал	44,4					36,4			80,8	
Неоплачений капітал	1084,8					17,9			1102,7	
II. Забезпечення наступних витрат і платежів: цільове фінансування	1445,5			96,1		79,4	5215,6		6836,6	
Цільове фінансування	917,5			99,0		83,4	3304,5		4404,4	
III. Довгострокові зобов'язання	974,6						155,6		1130,2	
Довгострокові зобов'язання	888,4	12,8					155,6		1056,8	
IV. Всього поточних зобов'язань	8442,1	1675,8	2,0	2,6	115,2	4931,9	4641,7	1,6	19812,9	
Поточні зобов'язання	6621,2	1684,5		2,2	103,6	3259,2	3683,0	2,5	15356,2	
Короткострокові кредити банків	1192,3					95,0	298,0		1585,3	
Короткострокові кредити банків	1264,7					276,8	500,0		2041,5	
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	1162,4					3,2	55,1		1220,7	
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	1054,5					3,5	150,8		1208,8	
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1857,1	1017,9			87,0	4050,1	1817,1	1,5	8830,7	
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	2020,1	1007,3			88,0	1465,7	1360,8	1,6	5943,5	
Поточні зобов'язання за розрахунками:	з бюджетом	162,7	319,1	0,1	0,9	10,7	49,3	202,9	745,7	
	зі страхування	176,9	316,9		0,7	8,8	245,4	220,0	0,1	968,8
	з оплати праці	96,3		0,4	0,2	7,0	31,0	237,7		372,6
	з оплати праці	72,5	5,9		0,4	2,2	28,3	205,2	0,2	314,7
Інші поточні зобов'язання	247,4	0,9	1,5	1,5	10,5	134,5	372,1		768,4	
Інші поточні зобов'язання	182,6	16,2		1,1	4,6	107,1	391,7	0,5	703,8	
Інші поточні зобов'язання	3723,9	337,9				568,8	1658,8	0,1	6289,5	
Інші поточні зобов'язання	1849,9	338,2				1132,4	854,5	0,1	4175,1	
V. Доходи майбутніх періодів	216,8					0,2			217,0	
Доходи майбутніх періодів	232,6					2,2	0,2		235,0	
Підсумок пасиву агрегованого балансу	15355,1	281,1	25,0	227,5	256,1	15904,2	23637,0	44,7	55730,7	
Підсумок пасиву агрегованого балансу	11815,6	2819,8		238,2	170,0	14648,2	20205,4	42,9	49940,1	

6836,6 тис. грн., а його частка у валюті балансу – з 8,82% до 12,27%.

Довгострокові зобов'язання у формі банківських кредитів мають пріоритетне спрямування – фінансування капітального

будівництва, реконструкції та модернізації матеріально-технічної бази туристичної галузі. Обсяги довгострокових зобов'язань за досліджуваний період зросли з 1056,8 тис. грн. до 1130,2 тис. грн. (майже на 7%), проте

* Складено автором за даними 125 суб'єктів господарювання туристичної галузі.

** У знаменнику (у сірому тоні) – наведено дані на початок досліджуваного періоду, в чисельнику – дані на кінець цього періоду.

їх частка у загальних сумах фінансового забезпечення не перевищує 2,5%.

Поточні зобов'язання у валюті агрегованого балансу становлять 30,74% (15356,2 тис. грн.) на початок та 35,55% (19812,9 тис. грн.) на кінець 2004 р. Короткострокові кредити займають незначну частку у складі поточних зобов'язань (13,29% та 8,0%), відповідно їх обсяги за досліджуваний період зменшилися з 2041,5 тис. грн. до 1585,3 тис. грн. Порівняно з початком досліджуваного періоду відбулось істотне зростання залишків кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги (з 5943,5 тис. грн. до 8830,7 тис. грн. (на 48,58%)), а їх частка в поточних зобов'язаннях збільшилася з 38,7% до 44,57%.

До складу доходів майбутніх періодів належать доходи, отримані протягом поточного або попередніх звітних періодів, які належать до наступних звітних періодів [5]. У сфері готельно-туристичного бізнесу такі доходи можуть бути представлені грошовими надходженнями від попереднього замовлення бенкетних залів, бронювання номерного фонду закладів розміщення тощо. У зведеному балансі СГТГ області доходи майбутніх періодів становлять 235,0 тис. грн. на початок досліджуваного періоду та 217,0 тис. грн. на його кінець.

Наявність таких джерел фінансового забезпечення спостерігається лише за окремими сегментами туристичної галузі, зокрема понад 98% їх зосереджено у СТГ 1 "готелі з ресторанами"; в інших двох: СТГ 6 "туристичні агентства і бюро подорожей"; СТГ 7 "діяльність санаторно-курортних організацій" – менше 2%.

З метою детальнішого вивчення джерел фінансового забезпечення СГТГ та дослідження їх особливостей доцільно провести аналіз на рівні окремого суб'єкта господарювання. Методика аналізу буде розглянута на реальному прикладі, за даними туристичного оператора ЗАТ "Перлини Прикарпаття". Здійснення вертикального аналізу пасиву балансу ЗАТ "Перлини Прикарпаття" дозволяє оцінити структуру наявних джерел його фінансового забезпечення, при цьому забезпечується збереження конфіденційності щодо абсолютних величин (табл. 2).

Здійснення горизонтального аналізу пасиву балансу ЗАТ "Перлини Прикарпаття" дозволяє оцінити наявність існуючих джерел фінансового забезпечення. Табл. 3 ілюструє склад джерел фінансового забезпечення діяльності туристичного підприємства та зміни, які відбуваються у ньому, віддзер-

Таблиця 2

**Динаміка структури джерел фінансового забезпечення
ЗАТ "Перлини Прикарпаття" за 2000–2004 рр.***

Питома вага окремих елементів джерел фінансового забезпечення		Роки				
		2000	2001	2002	2003	2004
У всіх джерелах, %	власних коштів	94,82	94,52	95,68	90,22	94,98
	позичених і залучених коштів	5,18	5,48	4,32	9,78	5,02
У власних коштах, %	статутного капіталу	74,45	74,85	86,93	86,86	88,29
	додатково вкладеного капіталу	–	0,08	–	–	–
	іншого додаткового капіталу	25,55	25,07	13,07	13,06	11,64
	резервного капіталу	–	–	–	0,08	0,07
У позичених і залучених коштах, %	цільового фінансування	–	–	–	7,26	14,39
	короткострокових кредитів банків	5,08	–	4,25	21,42	6,46
	поточних зобов'язань (без короткострокових кредитів банків)	94,92	100,00	95,75	71,33	79,15

* Розрахунки проведені на основі звітних даних ЗАТ "Перлини Прикарпаття".

калюючи таким чином фінансову політику керівництва.

За результатами вертикального (див. табл. 2) та горизонтального аналізів (див. табл. 3) проведемо оцінку наявних обсягів джерел фінансового забезпечення ЗАТ "Перлини Прикарпаття". Сукупні обсяги фінансового забезпечення характеризуються зменшенням їх обсягів на 0,22% у 2001 р. порівняно з 2000 р., на 1,01% у 2002 р. порівняно з 2001 р. та на 6,54% у 2004 порівняно з 2003 р. Причиною цього у першому випадку є зменшення власних коштів, у другому – зменшення залучених та позичених коштів, у третьому – зменшення як власних, так і позичених та залучених коштів за відповідні періоди. Помітне зростання сукупних джерел фінансового забезпечення у 2003 р., порівняно з 2002 р., зумовлене зростанням обсягів власних, позичених та залучених коштів.

Даний суб'єкт господарювання має можливість нарощувати обсяги фінансового забезпечення, використовуючи кредитні ресурси, оскільки його активи сформовані більш, ніж на 90% за рахунок власного капіталу (див. табл. 2).

Основним джерелом фінансового забезпечення будь-якої підприємницької структури виступають власні кошти, тому

виникає необхідність дослідження їх динаміки. Зменшення власного капіталу вищевказаного акціонерного товариства спостерігається у 2001 р. порівняно з 2000 р. на 0,54% та 1,61% у 2004 р. порівняно з 2003 р. Причиною цього стало зменшення іншого додаткового капіталу у відповідні періоди. Помітне зменшення цього джерела фінансування спостерігається впродовж досліджуваного періоду, до 2004 р. включно. Значне зменшення іншого додаткового капіталу відбулось у 2002 р. порівняно з 2001 р. – на 47,78%, що було зумовлено нарощуванням обсягів статутного капіталу.

Власні кошти ЗАТ "Перлини Прикарпаття" зросли у 2002 р. на 0,2% порівняно з 2001 р. та у 2003 р. на 0,08% порівняно з 2002 р. Перший випадок зростання власних коштів пов'язаний із збільшенням статутного капіталу у зв'язку з реорганізацією суб'єкта господарювання з дочірнього підприємства у закрите акціонерне товариство, що супроводжувалось мобілізацією фінансових ресурсів із внутрішніх та зовнішніх джерел для формування акціонерного капіталу шляхом емісії простих іменних акцій та у вигляді надходжень від розміщення привілейованих акцій серед працівників

Таблиця 3

Динаміка приросту (зменшення) наявних обсягів джерел фінансового забезпечення ЗАТ "Перлини Прикарпаття" за 2000–2004 рр.*

Елементи джерел фінансового забезпечення	Ланцюгові темпи приросту (зменшення) до попереднього року, %			
	2001/2000	2002/2001	2003/2002	2004/2003
Всі кошти	-0,22	-1,01	+6,12	-6,54
1. Власні кошти	-0,54	+0,20	+0,08	-1,61
1.1. Статутний капітал	0	+16,38	0	0
1.2. Інший додатковий капітал	-2,40	-47,78	0	-13,88
1.3. Резервний капітал	-	-	ПДФ**	-12,50
2. Залучені та позичені кошти	+5,60	-21,89	+133,76	-52,04
2.1. Цільове фінансування (з місцевого бюджету)	-	-	ПДФ	-4,88
2.2. Поточні зобов'язання	+5,60	-21,89	+116,35	-55,73

*Розрахунки проведені на основі звітних даних ЗАТ "Перлини Прикарпаття".

**ПДФ – поява даного джерела фінансового забезпечення у досліджуваному періоді.

трудового колективу. Поява додатково вкладеного капіталу у 2001 р. зумовлена внесками трудового колективу з метою придбання привілейованих акцій, у 2002 р. ці суми були віднесені на збільшення акціонерного капіталу. Другий випадок зростання власного капіталу пояснюється формуванням резервного капіталу, який є необхідним для зменшення ризиків функціонування даного акціонерного товариства. Законом України "Про господарські товариства" (ст. 14) передбачено, що розмір щорічних відрахувань до резервного (страхового) фонду визначається установчими документами, але не може бути меншим 5% суми чистого прибутку. Створюється резервний (страховий) фонд у розмірі, встановленому установчими документами, але не менше 25% статутного фонду [3]. Слід зазначити, що кошти резервного фонду можуть використовуватись на фінансування виробничого і соціального розвитку даного акціонерного товариства, поповнення оборотних коштів, виплату дивідендів за привілейованими акціями та на інші цілі, передбачені засновницькими документами.

Щорічні показники рентабельності власного капіталу за чистим прибутком за період 2000–2004 рр. представлені наступними значеннями: 0,78%, 0,86%, 0,78%, 1,26%, 0,77%. Виходячи з незначного обсягу чистого прибутку, мінімальні відрахування в розмірі 5% від нього до резервного фонду не змогли сформувати резервний капітал на рівні 25% статутного капіталу, тому частка резервного капіталу у статутному капіталі становить менше 1%. Таким чином, даному акціонерному товариству у перспективі необхідно забезпечити формування резервного капіталу відповідно до встановленого нормативу.

Практична діяльність СГТГ, зокрема ЗАТ "Перлини Прикарпаття", супроводжується залученням та запозиченням коштів. Особливістю залучених коштів є те, що вони хоча і не є власністю суб'єкта господарювання, однак знаходяться в його

розпорядженні і використовуються, як правило, на безоплатних засадах, тоді як основним критерієм запозичень є платність. Таким чином, до залучених коштів відносяться ті кошти, які не перебувають у складі власного капіталу і за якими не виникає зобов'язань щодо сплати позичкового відсотка у всіх його формах (за банківський кредит, за оперативний та фінансовий лізинг, при емісії корпоративних облігацій тощо). Залучені кошти ЗАТ "Перлини Прикарпаття" представлені такими елементами: 1) цільове фінансування місцевого бюджету; 2) кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги; 3) поточні зобов'язання за розрахунками: з авансів виданих, з бюджетом, з позабюджетних платежів, зі страхування, з оплати праці, із внутрішніх розрахунків; 4) інші поточні зобов'язання.

Проведені розрахунки у табл. 3 вказують на зростання обсягів джерел фінансового забезпечення суб'єкта господарювання за рахунок залучених та позичених коштів у 2001 р. порівняно з 2000 р. на 5,6%, в 2003 р. порівняно з 2002 р. на 133,76%. У 2002 р. обсяги даного джерела фінансового забезпечення зменшуються порівняно з 2001 р. на 21,89%, а в 2004 р. порівняно з 2003 р. на 52,04%. Визначальним чинником згаданої динаміки залучених та позичених коштів ЗАТ "Перлини Прикарпаття" за 2000–2002 рр. є зміна обсягів поточних зобов'язань лише у 2003 р. – отримання цільового фінансування з місцевого бюджету (придбано та введено в дію локальний комплекс очисних споруд для одного з лікувально-оздоровчих комплексів загальною вартістю 82 тис. грн.).

Поточні зобов'язання відповідно до П(С)БО 2 трактується як заборгованість підприємства внаслідок минулих подій, погашення якої має відбутися протягом операційного циклу підприємства або протягом 1 року, починаючи з дати балансу [5]. З огляду на динаміку обсягів поточних зобов'язань виникає необхідність дослідження поточної платоспроможності суб'єкта господарювання. Платоспроможність

підприємства визначається передусім величиною і маневреністю його чистого робочого капіталу. Чистий робочий капітал (англ. – Net working capital) визначається як різниця між оборотними активами підприємства та його поточними зобов'язаннями [8, 123]. Наявність чистого робочого капіталу свідчить про те, що суб'єкт господарювання не тільки спроможний сплатити власні поточні борги, а й має фінансові ресурси для розширення діяльності та інвестування. Розраховані значення цього показника за досліджуваний період становили відповідно 468 тис. грн. у 2000 р.; 565 тис. грн. у 2001 р.; 580 тис. грн. у 2002 р.; 802 тис. грн. у 2003 р.; 204 тис. грн. у 2004 р. Зростання обсягів чистого робочого капіталу впродовж 2000–2003 рр. оцінюється як позитивне явище, а зменшення його обсягів у 2004 р. зумовлено істотним скороченням обсягів реалізації туристичних послуг порівняно з 2003 р. (на 1503 тис. грн.), відтак в господарський обіг залучалось менше оборотного капіталу.

Наступним показником оцінки платоспроможності є коефіцієнт абсолютної ліквідності (у класичній англомовній інтерпретації – Cash ratio). Даний показник обчислювався нами як відношення суми грошових коштів до суми поточних зобов'язань, хоча у зарубіжній практиці він визначається з врахуванням вартості короткострокових цінних паперів [8, 827]. Однак, в умовах невпевненості у ліквідності поточних фінансових інвестицій у цінні папери, для об'єктивної оцінки платоспроможності доцільно виключати даний елемент при розрахунку показника абсолютної ліквідності. За проведеними розрахунками, значення цього показника є достатнім у 2000 р., 2002 р. та 2004 р., тобто воно перебуває у межах нормативного значення 0,2–0,35, та більш ніж достатнім у 2001 р. (0,42) та у 2003 р. (0,71). Тобто упродовж досліджуваного періоду дефіцит грошових коштів для негайної оплати поточних зобов'язань не спостерігався.

Загальним показником платоспроможності підприємства є коефіцієнт покриття, який визначається як співвідношення оборотних активів до поточних зобов'язань (відповідник у міжнародній фінансовій термінології – Current ratio) [8, 826]. Розрахунок даного показника вказує на достатність оборотних коштів для погашення поточних зобов'язань ЗАТ “Перлини Прикарпаття”.

Таким чином, за результатами аналізу основних показників поточної платоспроможності складається враження про відсутність проблем у фінансуванні поточних зобов'язань. Однак, оскільки ЗАТ “Перлини Прикарпаття” на час проведення аналізу включало в себе 12 господарських структур, серед яких були туристичні бази, лікувально-оздоровчі комплекси, екскурсійні бюро та ін., то саме останні організовували і забезпечували погашення заборгованості перед державним й місцевим бюджетами, державними цільовими фондами, банківськими установами, постачальниками товарно-матеріальних цінностей тощо. З огляду на сезонний характер функціонування окремих господарських структур, їх оборотний капітал має бути максимально ліквідним, оскільки саме чинник сезонності істотно зменшує грошові надходження від операційної діяльності в періоди послаблення попиту на туристичні продукти, зумовлюючи кризові ситуації, коли створюється негайна потреба в оплаті поточних зобов'язань (заробітна плата, рахунки господарських витрат тощо). За проведеними дослідженнями в умовах сезонного згортання операційної діяльності тимчасовий дефіцит грошових коштів покривається наступними шляхами: обмеженням фінансування, яке проявляється у відмові від здійснення певних заходів, витрати на які можуть бути здійснені пізніше; організацією господарськими структурами ЗАТ “Перлини Прикарпаття” солідарного фінансування тимчасових фінансових потреб через взаємні розрахунки

на умовах зворотності та безоплатності; залучення короткострокових банківських позик під оборотні кошти. В період сезонної активізації туристичного підприємництва потреба у залученні фінансових ресурсів для здійснення операційної діяльності, як правило, не виникає. Це зумовлюється тим, що суб'єкти туристичного підприємництва отримують кошти за реалізовані путівки раніше, ніж надають туристичні послуги за даною путівкою.

Підводячи підсумок зазначимо, що оцінка фінансового забезпечення на рівні туристичної галузі, окремих її сегментів чи окремих суб'єктів господарювання є необхідною умовою для розв'язання проблем кредитно-інвестиційного характеру. По-перше, накопичені збитки практично у всіх досліджуваних сегментах туристичної галузі формують негативний інвестиційний імідж туристичної галузі. По-друге, суб'єкти господарювання туристичної галузі, зокрема ЗАТ "Перлини Прикарпаття", використовуючи у фінансово-господарській діяльності фінансові ресурси більш, ніж на 90%, сформовані зарахунок власних коштів, хоча й мають високу фінансову стійкість, але обмежують темпи свого розвитку, тому що не можуть забезпечити формування необхідного додаткового обсягу активів у періоди сприятливої кон'юнктури туристичного ринку. По-третє, що стосується забезпечення та регулювання поточної платоспроможності в умовах сезонності, то СГТГ необхідно формувати та підтримувати необхідний резерв платіжних засобів, використовуючи для цього можливості поточного фінансового інвестування: при надлишку платіжних засобів (у сезон) здійснювати купівлю високоліквідних цінних паперів, при дефіциті – продавати їх.

Отже, проведення періодичного аналізу фінансового забезпечення суб'єктів господарювання туристичної галузі є об'єктивно необхідним етапом у формуванні та реалізації стратегії соціально-економічного розвитку туристичної галузі у регіональному та національному маш-

табах. Оскільки в Україні відсутні рейтингові оцінки інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання туристичної галузі, то результати дослідження матимуть цінність як при започаткуванні діяльності рейтингових агентств у туристичній галузі, так і для потенційних інвесторів, кредиторів, центрального та місцевих органів виконавчої влади в галузі туризму та інших користувачів фінансової інформації.

Подальші наукові розробки доцільно було б продовжити в напрямі поглибленого дослідження резервних джерел фінансового забезпечення суб'єктів господарювання туристичної галузі.

Література

1. *Державна програма розвитку туризму на 2002–2010 роки // Туристична діяльність. Нормативна база. / Роїна О. М. – К.: КНТ, 2005. – С. 30 – 41.*
2. *Закон України "Про внесення змін до Закону України "Про туризм" // Відомості Верховної Ради України, 2004, № 13, ст. 180.*
3. *Закон України "Про господарські товариства" // Відомості Верховної Ради України, 1991, № 49, ст. 682.*
4. *Державний класифікатор України "Класифікація видів економічної діяльності". – <http://www.nau.gov.ua>.*
5. *Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 "Баланс" // Бухгалтерський облік та звітність в Україні: Збірник нормативно-правових актів. Вид. 2-ге, доп. і перероб. / Упоряд. М. І. Камлик. – К.: Атіка, 2005. – С. 88–96.*
6. *Про програму розвитку туризму в області на 2002–2010 роки: Рішення Івано-Франківської обласної ради (четверта сесія). – Івано-Франківськ, 2002. – 20 с.*
7. *Гуменюк В. В. Фінансово-аналітична оцінка ресурсно-майнового потенціалу туристичної галузі Івано-Франківщини // Світ фінансів. – 2005. – № 3–4 (4–5). – С. 222–232.*
8. *Richard A. Brealey, Stewart C. Myers. Principles of corporate finance. – Irwin / McGraw-Hill, 2000. – 1093 p.*